

Program rada - prof.dr.sc. Zvonko Šošić - kandidat za Direktora ŠNZ

(Candidate's agenda - prof. PhD. Zvonko Šošić - candidate for Director of SPH)

Zvonko Šošić

Škola narodnog zdravlja "Andrija Štampar"

Uvod

Škola narodnog zdravlja "Andrija Štampar", kao uostalom i Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, čiji je ona neotuđivi dio, postoji u prvom redu zbog očuvanja i unapređenja zdravlja stanovnika Hrvatske, sveobuhvatne prevencije kao i pravovremene intervencije s ciljem da oštećenje zdravlja, koje bi nastalo unatoč tome, ne uznapreduje i da se tako smanji njegove posljedice. Shvaćajući da građani za to žrtvuju znatan dio svojih sredstava (posljednjih godina oko 100 milijuna kuna), da bi osigurali obrazovanje takvim stručnjacima, koji su sposobni djelotvorno se brinuti za njihovo zdravlje, ali i stalno stručno unapređivati svoju djelatnost i znanstveno je obogaćivati postignućima iz svijeta dajući svjetskoj znanosti i svoj proporcionalni doprinos.

Uloga i zadaće Škole narodnog zdravlja «Andrija Štampar»: Škola narodnog zdravlja «Andrija Štampar» svoju profesionalnu (stručnu, znanstvenu i edukacijsku) te društvenu ulogu ostvaruje radeći na sljedećim sadržajima: Zdravlje u zajednici i rad sa zajednicom. Zdravstvena zaštita skupina s posebnim potrebama. Sveobuhvatna i kontinuirana zaštita. Bihevioralne znanosti i povezanost zdravlja i zdravstvenog ponašanja. Zaštita okoliša i medicina rada. Zdravstveni odgoj pojedinca, grupa i zajednice. Zdravstvena politika i organizacija sustava zdravstva. Ekonomika zdravstva i zdravstvena farmakoekonomika. Suradnja s drugim profesijama i civilnim društvom. Metodološka znanja i vještine.

Škola narodnog zdravlja "Andrija Štampar" ispunjava tu svoju ulogu opsežnim nastavnim, stručnim i znanstvenim aktivnostima.

Nastavne aktivnosti

Škola organizira i provodi nastavu u dodiplomskoj nastavi za studente Medicine, Stomatologije, Pravnog fakulteta (Studij za socijalni rad) i Visoke zdravstvene škole. U Školi djeluje 54 nastavnika organiziranih u pet katedri: Katedra za socijalnu medicinu i organizaciju zdravstvene zaštite organizira i provodi nastavu iz predmeta: Uvod u medicinu i povijest medicine, Socijalna medicina, Organizacija zdravstvene zaštite i zdravstvena ekonomika te Stručna praksa u zajednici; Katedra za medicinsku statistiku, epidemiologiju i medicinsku informatiku provodi nastavu iz predmeta Medicinska statistika, Epidemiologija i Medicinska informatika; Katedra za zdravstvenu ekologiju i medicinu rada izvodi nastavu iz predmeta Zdravstvena ekologija i Medicina rada, Katedra za obiteljsku medicinu iz predmeta Obiteljska medicina, a Katedra za sociologiju iz predmeta Medicinska sociologija. U poslijediplomskoj specijalističkoj nastavi Katedre i nastavnici Škole voditelji su na šest poslijediplomskih studija (Javno zdravstvo, Obiteljska medicina, Školska medicina, Medicina rada, Epidemiologija, Informatika), a predaju i na brojnim poslijediplomskim studijima našeg fakulteta, u kojima nose javnozdravstvene predmete. Voditelji su tri metodološka kao i šest izbornih predmeta na Znanstvenom poslijediplomskom (doktorskom) studiju - Biomedicina te na tečajevima trajne izobrazbe. U pripremi je također i Interfakultetski studij iz gerontologije.

Stručna djelatnost

Osim nastavne aktivnosti, koja je najvažnija djelatnost Škole, razvijena je i živa stručna djelatnost kroz stručne programe i projekte, suradnju s privredom i trajne stručne poslove i usluge. Osobito je tu važno spomenuti dobru suradnju i povezanost s velikim brojem zdravstvenih ustanova iz svih krajeva Hrvatske, kao i s Ministarstvom zdravstva te Zavodom za zdravstveno osiguranje. Dobra povezanost Škole sa ostalim sektorima, kao što su obrazovanje i socijalna zaštita, omogućuje joj da, s jedne strane, obogati nastavni proces na složenom i ne uvijek shvaćenom području javnog zdravstva, a, s druge strane, stavlja je u poziciju da učinkovitije utječe na zbivanja, koja se odražavaju na zdravlje naroda.

U Školi imaju svoje sjedište brojna stručna društva i ostale nevladine udruge, a osnovali su ih i predsjedavaju im uglavnom nastavnici Škole – istaknuti stručnjaci na svom području. Osim društava u okviru Hrvatskog liječničkog zbora (Hrvatsko društvo za javno zdravstvo, Hrvatsko društvo za

školsku i sveučilišnu medicinu, Hrvatsko društvo za medicinu rada i športa, Hrvatsko društvo za zdravstvenu ekologiju, Hrvatsko društvo za kvalitetu zdravstvene zaštite) tu su još i Hrvatsko društvo za medicinsku informatiku Hrvatsko biometrijsko društvo, Hrvatsko društvo za medicinsku edukaciju, Hrvatsko društvo liječnika obiteljske medicine i Hrvatska mreža zdravih gradova.

Škola je sama član ili su njezini nastavnici članovi brojnih međunarodnih organizacija, u kojima imaju istaknute uloge. Među najznačajnijima su: European Public Health Association; European Health Management Association; UK Royal College of Physicians, Faculty of Public Health; Centers for Disease Control and Prevention, Sustainable Management Development Program (SMDP), Atlanta USA; Program UN za razvoj UNDP Hrvatska; The Joint United Nations Programme on HIV/AIDS UNAIDS; European Union for School and University Health and Medicine (EUSUHM); European Association for Health Information and Libraries (EAHIL); European Federation for Medical Informatics (EFMI); International Medical Informatics Association (IMIA); Association of Schools of Public Health in The European Region (ASPHER); te WONCA Europe - World Organization of National Colleges, Academies and Academic Associations of General Practitioners/Family Physicians (World Organization of Family Doctors).

Škola je Suradni centar Svjetske zdravstvene organizacije za primarnu zdravstvenu zaštitu.

Škola ima ugovore o suradnji s brojnim institucijama od kojih su samo neke: - London School of Hygiene and Tropical Medicine, UK; South Karelia Polytechnic, Finland; Ohio University College of Medicine, USA; Institut za javno zdravlje Podgorica, SiCG; Ecole nationale de Sante Public, Rennes, Francuska; Escuela de Salud Publica, Facultad de Medicina, Universidad de Chile, Santiago de Chile, Chile; Public Health Consortium for South Eastern Europe (PH-SEE); Centers for Disease Control and Prevention (CDC); Sustainable Management Development Program, Coordinating Office for Global Health, USA; Mount Sinai School of Medicine, New York, USA.

Znanstvena djelatnost

Nastavna i stručna djelatnost obogaćene su znanstvenim aktivnostima na Školi, čija je specifičnost istraživanje u populaciji, na terenu, u naseljima, školama, na radnim mjestima uz ništa manje značajna istraživanja u javnozdravstvenim laboratorijima.

Upravo su završene prijave projekata podnesene Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa, a sa Škole je prijavljeno 4 programa sa ukupno 33 projekta + jedan projekt prijavljen samostalno. Kad bi ubrojili i program Mikrobiologije, do "jučer" u sastavu Škole, bilo bi to 5 programa sa ukupno 40 projekata.

Brojni su domaći i međunarodni projekti, od kojih treba posebno spomenuti: TTB (Tipping the Balance towards Primary Health Care) - Second Decennial Survey of Older People (L.Kovačić); South Eastern Europe Health Network; Public Health Capacity Building for Strengthening Tobacco Control in South Eastern Europe (M.Čivljak); Projekt Globalnog Fonda za borbu protiv HIV/AIDS, tuberkuloze i malarije i Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi Republike Hrvatske (V.Jureša); Unaprjeđenje borbe protiv HIV/AIDS-a u Hrvatskoj, trening školskih doktora i profesionalaca za primjenu programa prevencije HIV/AIDS u srednjim školama (V.Jureša); «Implementacija metodologije stvaranja stručno utemeljenih smjernica u zdravstvenoj zaštiti školske djece (V.Jureša, Z.Šošić); «Program sprječavanja kardiovaskularnih bolesti; Zdravstvena anketa školske djece i mladih 2004. (V.Jureša); Regional Knowledge Hub on Second Generation HIV/AIDS Surveillance (I.Božičević, S.Orešković); Međunarodni program genetičko-epidemioloških istraživanja u populacijama hrvatskih otoka (I.Rudan); CHERG - Akutne infekcije donjih dišnih puteva u djece pretškolske dobi (I.Rudan); Razvijanje sistematske metodologije za određivanje prioriteta pri investiranju u zdravstvena istraživanja u svijetu (I.Rudan); HECTOR Project (Eating out: Habits, Determinants, and Recommendations for Consumer and European Catering Sector (J.Pucarín-Cvetković, A.Kaić-Rak); Fouille de données intelligente pour l'aide à la décision avec applications en médecine (Z.Sonicki); Clinical predictors of severity of accidental poisoning from hydrocarbons, organophosphates and carbamates in children below five years old (Z.Sonicki); Development of a clinical prediction instrument and randomised trial of intramuscular vs oral antibiotics for the treatment of Group A Beta Haemolytic Streptococcal pharyngitis in children (GRASP, TOPS) (Z.Sonicki);

Zaključne uvodne napomene

Zaključno treba napomenuti, da je u proteklih tri godine Škola radila u ekstremno otežanim uvjetima. Nastava se odvijala u zavodima na Šalati, a sav se ostali stručni i znanstveni rad odvijao u Kliničkoj bolnici u Dubravi u improviziranom, dosta tijesnom prostoru. Mnogi su nastavnici radili kod kuće ili u prostorima, koje su im susreljivo privremeno ustupili kolege u zavodima na Šalati. Rad na istraživačkim projektima odvijao se uz velike poteškoće, jer je rad u timovima bio veoma otežan. Pripreme za nastavu i njena organizacija bile su skopčane s mnogo problema, a satnicu je bilo teško slijediti zbog neprestanih promjena mjesta i vremena održavanja nastave. Sve je to još otežavala dislokacija biblioteke u veoma skućenom prostoru, potpuno neadekvatnom i posve izvan ruke.

Program razvoja

Preseljnje u novouređenu zgradu Škole neposredni je hitni zadatak. Otklanjanje svih nedostataka i preuzimanje zgrade te opremanje i osposobljavanje učionica, kabineta i laboratorija dovršit će se do kraja svibnja, ako se počne malo energičnije surađivati s izvođačima.

Slijedeći je neposredni zadatak uspostavljanje normalnog funkcioniranja radnih jedinica Škole. Tijekom protekle tri godine, naime, silom prilika ljudi su se udaljili jedni od drugih, došlo je do međusobnog otuđenja, a u pojedinim primjerima i do netrpeljivosti uzrokovane cijelim nizom događanja posljednjih godina, a ponajviše otežanim uvjetima rada. Simptomatično je da je cijela jedna katedra (Mikrobiologija) napustila školu. Još prije nekoliko godina sama pomisao da se izađe iz Škole bila je potpuno nezamisliva. Slično se dogodilo i s planiranim Odjelom za vode, koji je ostao bez većine vodećih stručnjaka. Međuljudskim odnosima posvetit će se puna pažnja s ciljem, da se oni normaliziraju do početka školske godine 2006/07.

Potreba za konsolidacijom je tim važnija, kad se razmatra primjena Bolonjskog procesa, koja zahtijeva puno strpljenja i međusobnog razumijevanja. Daljnji kontakti s medicinskim fakultetima u Hrvatskoj i rad na harmonizaciji nastavnih programa zahtijevat će jedinstvene stavove unutar vlastite kuće. Do kraja ove školske godine izvršit će se interna evaluacija provedenih promjena u nastavi, kako bi se uspješno pridonijelo procjeni na nivou cijelog fakulteta.

U slijedećoj školskoj godini planiraju se dovršiti napori Škole na dobivanju statusa zdravstvene ustanove. Naime, činjenica da Škola nema status zdravstvene ustanove postaje sve više kočnica u daljnjem stručnom razvoju, zbog čega pomalo trpi i nastavna djelatnost, a znanosti prijeti gubitak podloge, na kojoj ona mora počivati. Stoga treba što hitnije poraditi da se postigne takav status Škole, da ona može obavljati i stručnu djelatnost, izdavati mišljenja i nalaze i ostvarivati na taj način određena sredstva, ali, što je još važnije, da svakodnevno bude aktivno i odgovorno prisutna u struci. Vezano uz to istovremeno će se inicirati organizacijske promjene u strukturi Škole. Sada u organizaciji osim katedri postoji još i Odjel za nastavnu tehnologiju, Kabinet vještina, E-učionica, Edukacijski multimedijски centar, Biblioteka i Internat. Zbog obavljanja stručne djelatnosti iz prethodnog odlomka predložit će se ustroj Škole prema zavodima, koji bi slijedili strukturu katedri i unutar kojih bi se ponovno formirali odjeli. Recimo, unutar Katedre/zavoda za zdravstvenu ekologiju i medicinu rada postojao bi npr. Odjel za vode, koji bi tako mogao pružati rutinske stručne usluge ili unutar Katedre/zavoda za socijalnu medicinu formirao bi se između ostalih ponovno Odjel za Školsku medicinu.

Tako će se razvijati centri izvrsnosti, od kojih neki mogu profunkcionirati već slijedeće godine, primjerice za obiteljsku medicinu, medicinu rada, školsku medicinu, socijalnu medicinu, javno zdravstvo i medicinsku i zdravstvenu informatiku. To se planira postići intenziviranjem napora za definiranje nastavnih baza kako zbog upotpunjavanja stručnih aktivnosti tako i zbog obogaćivanja nastave. Naime, nedefinirani status kolega iz prakse, koji sudjeluju u nastavi, ne djeluje motivirajuće.

S tim je usko povezano i nastojanje da se ostvari uloga Škole i Fakulteta u sustavu zdravstva. Stoga će se već od jeseni potaknuti življi stručni rad na svim vidovima ocjene zdravstvenog stanja stanovništva i bremena bolesti te praćenja zdravstvene situacije, jer su te informacije neophodne za evaluaciju zdravstvene zaštite i njezino planiranje utemeljeno na znanstvenim spoznajama i obogaćeno iskustvima stručnjaka sa tog područja. Kao podršku tim aktivnostima, ali još važnije i kao nezaobilazni sudionik u informatizaciji zdravstva nastojat će se još više unaprijediti sada tehnički osposobljena informatička struka i znanost u Školi.

Razvitak Škole vidim u prvom redu u još većoj suradnji sa zdravstvom, kako bi mu se pomoglo da prebrodi krizu i nastavi se razvijati. U tom smislu trebat će brže razvijati organizacijske, menadžerske i gospodarstvene discipline kao i metode osiguranja kvalitete.

Područja, koja će se u neposrednoj budućnosti razvijati i kamo će se usmjeravati mladi kadrovi Škole, uglavnom znanstveni novaci, koji bi se u razdoblju od pet godina mogli u tom smislu razviti su brojna. Najvažnija su: zdravstveni sustav i zdravstveno osiguranje, zdravstvena ekonomika, informatizacija sustava, socijalni kapital, socijalni gradijent, utjecaj nejednakosti i siromaštva na zdravlje, ocjena zdravstvenog stanja, epidemiologija u katastrofama uključujući i terorizam, prevencija i suzbijanje virusnih infekcija, alternativni izvori za opskrbu vodom itd. Stoga će ta znanja više nego sada biti prisutna u istraživanju i stručnom radu te u nastavi, a suradnja sa zdravstvom, osiguranjem i ministarstvom osigurat će sredstva za te aktivnosti, za koje treba dalje razvijati interes.

Razvitak nastave slijedit će prilagodbu europskim uvjetima započetu kroz Bolonjski proces. U cilju harmonizacije nastavnih programa i omogućavanja prolaznosti studenata unutar Europe, svim će nastavnicima biti omogućeno puno sudjelovanje u engleskom studiju. Kako sa zahtjevima sve većeg broja europskih fakulteta da se barem jedan semester, a u nekim primjerima i cijela godina studira izvan zemlje i matičnog fakulteta, raste interes stranih studenata, da javno zdravstvene predmete slušaju na Školi narodnog zdravlja A. Štampar Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. To se posebice odnosi na predmet Stručna praksa u zajednici, gdje već nekoliko godina s našim studentima na praksu ide i nekoliko stranaca. U slijedećoj godini stoga će se poduzeti sve da se za

veće sudjelovanje stranih studenata ostvare planovi oko osiguranja uvjeta za izvođenje nastave svih javnozdravstvenih predmeta.

Međunarodna suradnja Škole ima velike šanse na pragu Europskih integracija, pri čemu Škola može igrati vodeću ulogu kad je riječ o zemljama centralne i istočne Europe, ako pametno iskoristi na međunarodnom planu iskusne i afirmirane stručnjake, i ako hitno uloži u osposobljavanje mladih kadrova, koji trebaju koristeći se iskustvima i položajem starijih s vremenom preuzeti njihovu ulogu, ali i biti osposobljeni osvojiti nova područja koja se nude.

Zaključno moram skrenuti pažnju da svoje najvažnije zadatke vidim u integrativnom procesu u Školi za čime je nastala potreba nakon razlaganja Katedre za higijenu, socijalnu medicinu i epidemiologiju, koja je objedinjavala sedam predmeta, na tri manje katedre, koje se od tada samim tim, htjele ne htjele, postepeno zatvaraju u sebe pa prijeti da suradnja na većim programima bude otežana.

Međutim, potencijal Škole je velik i kad se opet postigne jaka unutarnja kohezija uz poticanje i stvaranje uvjeta za međusobnu i vanjsku suradnju, Škola će moći i dalje u potpunosti ispunjavati svoju ulogu.

Zagreb, 27. travanj 2006.